

nl

De zee neemt

Willem Johannes Schütz, Storm bij het Roelershoofd te Vlissingen (detail), 1875-1893 (olieverf op doek). Collectie Zeeuws Genootschap. Foto Ivo Wernekes.

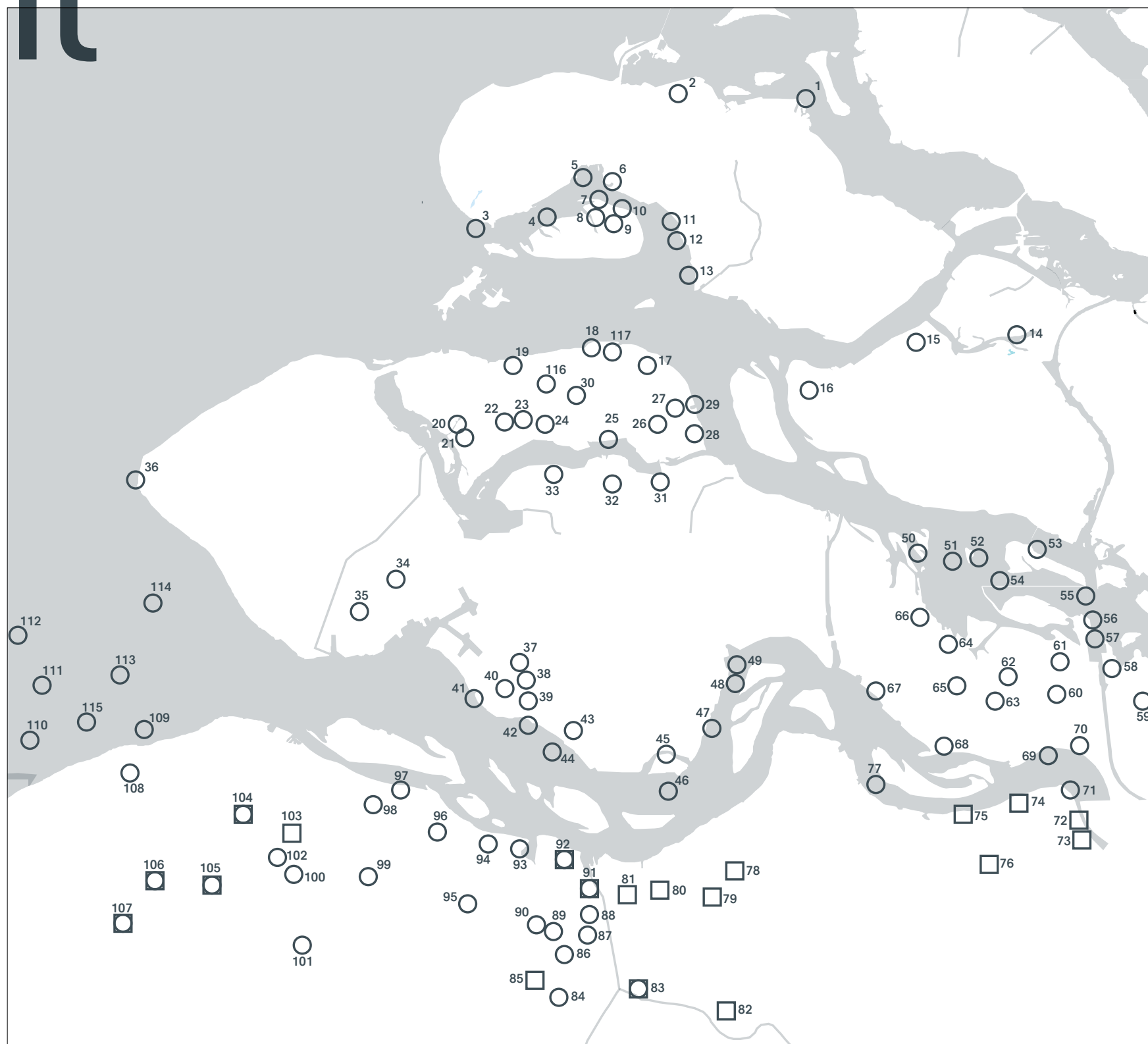
Zondvloed

Op zaterdag 5 november wordt Zeeland getroffen door een zware stormvloed. Grote delen van de Zeeuwse eilanden lopen onder water: Sint-Philipsland, Noord- en Zuid-Beveland, het land van Borsele. Ook op de andere eilanden en in Zeeuws-Vlaanderen vinden dijkdoorbraken plaats en overstromen gebieden. Het midden en het oostelijk deel van Zeeland is echter het zwaarst getroffen. Zaterdag 5 november 1530 gaat de boeken in als *Sint Felix quade saterdach*.

Aan het begin van de 16e eeuw is Zeeland een welvarende regio. Vanuit het gebied wordt handel gedreven met bloeiende Vlaamse steden als Antwerpen en Brussel, die goed bereikbaar zijn via het water. Datzelfde water vormt echter ook een gevaar. Het winnen van turf voor de zoutproductie, maar ook het slechte onderhoud van de dijken, zorgen ervoor dat veel polders onvoldoende zijn beschermd. Het inpolderen van land betekent namelijk ook dat het water minder ruimte heeft. Bij een stormvloed zoekt het opstuwende zeewater een uitweg, wat dijkdoorbraken en overstromingen tot gevolg heeft.

Een aantal overstroomde gebieden worden uiteindelijk aan het eind van 16e of in de loop van de 17e eeuw op het water teruggewonnen. Oostelijk Zuid-Beveland, het Verdronken Land van Zuid-Beveland, verandert echter voorgoed. Dit komt vooral omdat nog geen twee jaar later, op 2 november 1532, het eiland opnieuw geteisterd wordt door een zware stormvloed. Deze doet de ingezette herstelwerkzaamheden weer volledig teniet.

Het Verdronken Land van Zuid-Beveland blijft tot de verbeelding spreken. In de 20e eeuw worden bij laagwater de restanten van verschillende verdronken plaatsen bezocht. Voornamelijk particuliere onderzoekers en gravers vinden interessante voorwerpen. In Nieuwlande worden bijvoorbeeld met metaaldetectors grote aantallen insignes gevonden. Inmiddels zijn de bekende vindplaatsen in het Verdronken Land van Zuid-Beveland tot verboden gebied verklaard.

1 Bommenee
Bommenede 1682, verlaten 1684	41 Westkerke Raaskerke 1530/1532	80 'Oud'-Othene Noten 1586
2 Claeskynderkerke
Klaaskinderkerke 1570	42 Wolfertsdorp 1530	81 Triniteit 1584/1585
3 Westenschouwen 16de eeuw	43 Coudorpe	82 Beostenbly
4 Clauskinderen
Claeskerke,
Oostkerke 1511	44 Oud-Everinge tweede helft 15de eeuw	83 Peerboom mil. inund. 1488, 1493 stormramp
5 Coudekerke
Koudekerke 1550-1600 buitengedijkt	45 Nieuw-Everinge 1530	84 Sint-Janscapelle
6 Zuidkerke 1542 buitengedijkt	46 Stuivezand begin 17de eeuw	85 Moerkerke eind 15de, begin 16de eeuw
7 Brieskerke 1542 buitengedijkt	47 Bakendorp 1530-1570	86 Niekerke 1393, 1488
8 Westkerke voor 1500	48 Oudekerke vml. voor 1500	87 Steelant 1488
9 Oudekerke vml. voor 1500	10 Sint-Jacobskerke voor 1500	88 Hughersluis 1492
11 Rengerskerke 1662	11 Simonskerke 1534	89 Hertinghe 1488
12 Borrendamme 1642	13 Sinte-Philipslandt 1532	90 Koudekerke 1375
14 Moggershil 1570	15 Stevenesse 'Oud'-Stavenisse 1509	91 Willemskerke stormvloed en mil. inund. 1488, inund. 1586
16 Soecke Hoek, Houcke, Dijkhoeke, 's-Gravenhoecke 1530	17 Weele 1530	92 Vreemdijke Vroondijke storm en inund. 1488, storm 1601
19 Weele 1530	20 Campen 1530/1532	93 Pakinghe Sint-Laureinskerke 1214/eind 14de eeuw
20 Soelekerke	21 Soetelinkskerke 1530/1532	94 Wevelswaele 1375/1376, 1404
21 'Oud'-Wissenkerke voor 1352	22 'Oud'-Wissenkerke 1530/1532	95 De Piet Ter Piete, Pieta, Pieten 1375
23 'Oud'-Wissenkerke 1530/1532	24 'Oud'-Geersdijk 1530/1532	96 Boterzande 1375/1376
24 'Oud'-Kortgene 1530/1532	25 Nieuw-Hamerstede Edekinge? 1530	97 Hughevliet 1404
26 Nieuw-Hamerstede Edekinge? 1530	27 Emelisse 1530/1532	98 Gaternesse 1570
27 'Oud'-Kats Subburchdijk 1530	28 Oud-Hamerstede 1504	99 'Oud'-Izendijke 1437
28 Oud-Hamerstede 1504	29 Offliet Ghrutersdijk? na 1480	100 Elmare 1375
29 Hongersdijk 1334, 1551	30 Oostkerke 1334	101 Sint-Nicolaas in Varne 1377
30 Oostkerke 1377	31 'Oud'-Arnemuiden 1440 en circa 1460	102 Oostmanskerke 1404
31 Welzinge	32 'Oud'-Westkapelle 1530/1532	103 Schoondijke 1583/1585
32 'Oud'-Westkapelle 1530/1532	33 Sint-Katherijnekerke 1530/1532	104 Nieuwerkerke 1570 en mil. inund. 1584
33 Oostkerke 1530/1532	34 Monster 1530/1532	105 Sint-Catharina Sint-Cathelijne 1375/1376 en 1583
34 Monster 1530/1532		106 Coxie Coxyde 1477, 1583
		107 Hannekenswerve storm en mil. inund., voor 1660
		108 Nieuwvliet 16de eeuw
		109 Oostende voor 1516
		110 Westende voor 1516
		111 Reimersdorpe Remboudsdorpe voor 1516
		112 Waterdunen voor 1516
		113 Avenkerke voor 1516
		114 Schoneveld 1375
		115 Sint-Lambert-Wulpen 1516
		116 Schoonboom 14217
		117 Dekenskapelle Noordwelle 1463

○ Door natuurrampen verdwenen dorpen □ Door militaire inundaties verdwenen dorpen ◻ Door een combinatie van militaire inundaties en natuurrampen verdwenen dorpen
Bron: Verdronken dorpen in Zeeland, Zeeuws Erfgoed, 2009

Reimerswaal

Naast de vele verdrinken dorpen luidt de Sint Felixvloed ook het einde in van de stad Reimerswaal. Deze derde stad van Zeeland weet zijn bestaan weliswaar nog een eeuw te rekken, maar van de welvaart van weleer is al snel geen sprake meer. Na nog enkele overstromingen en stadsbranden wordt Reimerswaal in 1631 definitief verlaten. De Staten van Zeeland verkopen de restanten van de overgebleven huizen en stadswallen als bouw materiaal.

Reimerswaal

Een, die zichzelf niet meer bezit,
is aan de mist geschonken.
Klokken zijn mee verdrinken
en luiden dit
ononderbroken.
Maar niemand weet of ziet
de plaats, waar alles ligt gezonken.

Gerrit Achterberg (1905-1962),
uit de bundel *Limiet* (1945)

Marinus van Reymerswale

Een van de beroemdste schilders van Zeeland komt uit Reimerswaal. Zijn schilderijen hangen in musea in Madrid, Londen, Parijs en New Orleans. Op de ongeveer dertig werken die van Marinus van Reymerswale bekend zijn, beeldt hij vaak geldtellers en belastinginners af. Bijzonder is dat hij op zijn schilderijen documenten weergeeft, die terug te voeren zijn op aankopen en rechtszaken die zich in Reimerswaal hebben afgespeeld.

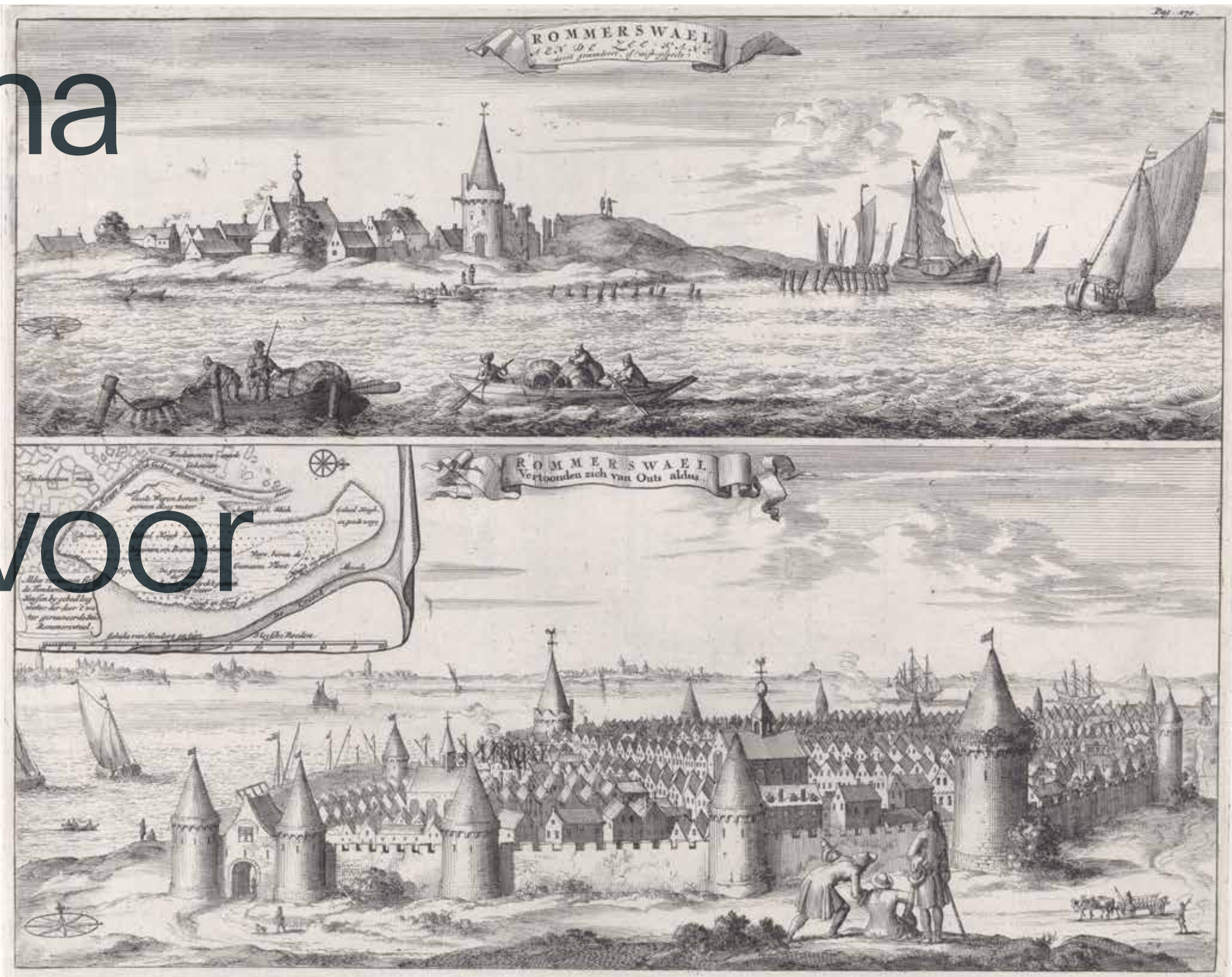
De Roeping van Mattheus, 1530–1540

Marinus van Reymerswale (toegeschreven), De Roeping van Mattheus, 1530-1540 (olieverf op paneel). Collectie Zeeuws Museum. Foto Adri Verburg.

na

voor

Jan Luyken, Reimerswaal in huidige en vroegere tijden, 1694-1696 (ets op papier). Collectie Rijksmuseum.

Atelier van Marinus van Reymerswale, Twee belastinginners, ca. 1540 (olieverf op paneel). © Collection National Gallery, Londen; inv.nr. NG844.

Marinus van Reymerswale, Advocatenkantoor, 1545 (olieverf op hout). Collectie The New Orleans Museum of Art, New Orleans. Aangekocht met steun van de Ella West Freeman Foundation Matching Fund.

Dit geldt ook voor *De Roeping van Mattheus*. In deze Bijbelse scène staat Mattheus in zijn kantoor waar hij als tollenaar belastingen heft in opdracht van de Romeinen. Hij wordt door Jezus aangesproken om hiermee te stoppen en hem te volgen.

Reimerswaal ligt aan de Schelde waar alle scheepvaart richting Antwerpen langs vaart. Antwerpen floreert op het gebied van handel en financiën. Overal langs de Schelde zijn tolkantoren, waar schippers belasting moeten betalen voor de goederen die ze in- of uitvoeren. Deze financiële instellingen nemen het niet altijd even nauw met de regels. Misschien gebruikt Marinus van Reymerswale het Bijbelverhaal van De Roeping van Mattheus om deze toestanden aan de kaak te stellen.

Dit zwaar beschadigde paneel wordt toegeschreven aan Marinus van Reymerswale. Het heeft net als de stad veel geleden. In 2014 wordt het schilderij aan het Zeeuws Museum geschonken door Adri Mackor. Hij doet al jaren onderzoek naar de schilder. Hij vergelijkt de teksten op Marinus' schilderijen met archiefstukken die te herleiden zijn naar de verdrinken stad.